

POSTANOWIENIE

Dnia 5 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Józef Szewczyk (sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Katarzyna Wełpa

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Krzysztofa Parchimowicza,
w sprawie **D. S.** oraz **I. R.**

skazanych z art. 258 § 3 kk, art. 258 § 1 kk i innych

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 5 listopada 2014 r.,

kasacji, wniesionych przez obrońców skazanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 4 lipca 2013 r.,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w P.

z dnia 18 lipca 2012 r.,

I. oddała obie kasacje;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz obrońców z urzędu skazanych: adw. M. M. i adw. K. W. z Kancelarii Adwokackich w P. kwoty po 1 476,00 (słownie jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć złotych), w tym 23% VAT, za sporządzenie i wniesienie kasacji oraz obronę skazanych w postępowaniu przed Sądem Najwyższym;

III. obciąża skazanych D. S. oraz I. R. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 18 lipca 2012 r., sygn. akt [...], uznał między innymi oskarżonych D. S. oraz I. R. za winnych popełnienia zarzuconych im w akcie oskarżenia przestępstw (z wyjątkiem czynu zarzuconego w pkt. V aktu oskarżenia D. S.), z tym że dokonał szeregu modyfikacji opisu zarzuconych czynów oraz ich kwalifikacji prawnej. Sąd I instancji skazał D. S. na karę łączną 9 lat pozbawienia wolności i 500 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 70 zł, natomiast I. R. na karę łączną 5 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności i 450 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki dziennej w identycznej kwocie jak w przypadku współoskarżonego D. S.

Nadto wobec oskarżonych D. S. i I. R. Sąd orzekł na podstawie art. 46 § 1 k.k. obowiązek naprawienia szkód wyrządzonych przestępstwami, zaś na podstawie art. 415 § 4 k.p.k. zasądził odszkodowania za szkody spowodowane przestępstwami.

Omawiany wyrok zawiera też rozstrzygnięcia dotyczące opłat i kosztów postępowania karnego.

Powyższy wyrok w częściach skazujących zaskarżyli między innymi obrońcy D. S. i I. R.

Autor apelacji wniesionej na rzecz D. S. orzeczeniu zarzucił:

I. Naruszenie przepisów postępowania karnego, mające istotny wpływ na treść wyroku, a mianowicie:

- art. 424 § 1 k.p.k. (pkt 1 apelacji);
- art. 7 k.p.k. (pkt. 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 13 apelacji);
- art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. (pkt 7 apelacji);
- art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. z art. 169 § 2 k.p.k. (pkt 11, 12 apelacji);

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający istotny wpływ na jego treść (pkt 14 apelacji);

III. obrazę prawa materialnego, to jest art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 115 § 5 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. (pkt 15 apelacji).

Natomiast obrońca I. R. w apelacji zarzuciła „naruszenie przepisów postępowania”:

- A. art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k.;
- B. art. 5 § 2 k.p.k.;
- C. art. 424 § 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k.

Autorzy apelacji wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonych, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P.

Sąd Apelacyjny na skutek rozpoznania apelacji, wyrokiem z dnia 4 lipca 2013 r., sygn. akt [...], zmienił zaskarżony wyrok w pkt. I 1a i b (wobec D. S.) oraz w pkt. I 2a i b (wobec I. R.) poprzez eliminację jednego przestępstwa przypisanego odpowiednio skazanym w pkt. 3c i 36c wyroku Sądu I instancji z ciągów przestępstw i oddzielne skazanie za wyeliminowane czyny na podstawie art. 271 § 3 k.k., art. 297 § 1 k.k., art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., czyli z pominięciem art. 294 § 1 k.k., pozostawiając bez zmiany kary jednostkowe pozbawienia wolności oraz grzywny, a także orzeczone kary łączne.

Kasacje od wyroku Sądu Apelacyjnego wnieśli obrońcy skazanych D. S. i I. R., którzy zaskarżyli wyrok w zakresie w jakim Sąd utrzymał w mocy i zmienił części skazujące wyroku Sądu I instancji. Ponadto obrońca D. S. zaskarżył kasacją pkt VIII sentencji wyroku Sądu odwoławczego w zakresie, w jakim Sąd orzekł od D. S. „koszty sądowe za postępowanie odwoławcze, w tym wymierzył mu opłatę w kwocie 7.600 złotych”.

W kasacji wniesionej na rzecz D. S. obrońca wyrokowi zarzucił:

- I. rażące naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na jego treść, to jest art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., a to poprzez „utrzymanie w mocy” wydanego w pierwszej instancji wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 18 lipca 2012 roku pomimo, iż sąd, który wydał przedmiotowy wyrok nie był należycie obsadzony, ponieważ delegacje sędziego T. B. do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Okręgowym w P. były wystawione przez osoby do tego nieupoważnione, to jest podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości P. K. oraz podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości J. C., podczas

gdy w świetle prawidłowo interpretowanego przepisu art. 77 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych, Minister Sprawiedliwości nie może scedować na inne podmioty przysługującej mu kompetencji do delegowania sędziów - co potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 17 lipca 2013 roku (III CZP 46/13);

II. rażąco naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na jego treść, to jest art. 433 § 1 k.p.k., a to poprzez nierozpoznanie sprawy w granicach środka odwoławczego, w szczególności brak rzeczowego i rzetelnego odniesienia się do zarzutów podniesionych w apelacji obrońcy, przez co nie doszło do zrealizowania kontroli instancyjnej nad wyrokiem wydanym w dniu 18 lipca 2012 roku przez Sąd Okręgowy w P. jak też nastąpiło faktyczne pozbawienie oskarżonego prawa do dwuinstancyjnego postępowania sądowego;

III. rażąco naruszenie przepisów prawa materialnego, mające istotny wpływ na jego treść, to jest art. 271 § 1 k.k., a to poprzez jego bezzasadne zastosowanie i zakwalifikowanie na jego podstawie czynów przypisanych D. S. w punktach 2, 3a,b,c, 6, 7, 8, 9, 11a,b, 12,13a,b,c, 14,15,16 wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 18 lipca 2013 roku podczas gdy zachowania ujęte w opisie wskazanych czynów nie wyczerpują znamion czynu zabronionego stypizowanego w przepisie podanym w podstawie zarzutu;

IV. rażąco naruszenie przepisu prawa materialnego, mające istotny wpływ na jego treść, to jest art. 91 § 1 k.k., a to poprzez wyeliminowanie z ciągu przestępstw przypisanego D. S. w punkcie 3 wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 18 lipca 2012 roku czynu z punktu c oraz wyodrębnienie tego czynu jako oddzielnego przestępstwa, podczas gdy czyn ten winien zostać ujęty w ramy wskazanego ciągu przestępstw, który to ciąg nie powinien być jednakże kwalifikowany na podstawie art. 294 § 1 k.k. - lecz na podstawie art. 286 § 1 k.k.

Natomiast w kasacji wniesionej w interesie I. R. zarzucono zaskarżonemu wyrokowi rażąco obrazę następujących przepisów:

1. art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. poprzez „utrzymanie w mocy” wyroku Sądu Okręgowego w P., którym skazano I. R. za czyny, mające mieć rzekomo

miejsce w dniu 25 sierpnia 2008 r. (punkt 43 wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 18 lipca 2012 r.) oraz 18 września 2008 r. (punkt 44 wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 18 lipca 2012 r.) w sytuacji, gdy w chwili wydawania wyroku przez Sąd Apelacyjny w P. w sprawie ... 53/13 czyny te były objęte powagą rzeczy osądzonej z uwagi na treść wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 15 czerwca 2012 r. ... 309/10, utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 6 grudnia 2012 r., ... 247/12;

2. art. 434 § 1 k.p.k. poprzez wydanie orzeczenia na niekorzyść oskarżonej I. R., w zakresie w jakim Sąd II instancji wyeliminował z opisu czynu przypisanego w punkcie 36 wyroku Sądu I instancji podpunkt c (punkt 2 a zaskarżonego wyroku) oraz uznał oskarżoną I. R. za winną przestępstwa z art. 271 § 3 k.k., art. 297 § 1 k.k., art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., pomimo tego, że środek odwoławczy wniesiono tylko na jej korzyść, co pozbawiło oskarżoną także prawa do skorzystania z gwarantowanej przez Konstytucję RP dwuinstancyjności postępowania w zakresie czynów przypisanych jej przez Sąd II instancji;

3. art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. wyrażającą się w oparciu ustaleń faktycznych prawie wyłącznie na podstawie zeznań i wyjaśnień byłych współoskarżonych, co w konsekwencji doprowadziło do poczynienia ustaleń faktycznych niezgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy i uznania, iż oskarżona dopuściła się zarzucanych jej czynów, przy czym w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego brak jest wskazania, dlaczego Sąd Apelacyjny uznał zeznania (i uprzednie wyjaśnienia) za wiarygodne;

4. art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. polegające na nienależytej kontroli odwoławczej i utrzymaniu w mocy wyroku Sądu I instancji, wydanego z rażącym naruszeniem art. 57 § 1 k.k., polegającym na nadzwyczajnym obostrzeniu kary na podstawie art. 65 § 1 k.k. i art. 91 § 1 k.k., podczas gdy zgodnie z treścią art. 57 § 1 k.k., jeżeli zachodzi kilka niezależnych od siebie podstaw nadzwyczajnego obostrzenia kary sąd może tylko jeden raz karę nadzwyczajnie obostrzyć, gdy tymczasem Sąd I instancji wyraźnie wskazuje, że obie instytucje nadzwyczajnego obostrzenia kary były wzięte pod uwagę przez Sąd jako okoliczności obciążające.

Autorzy kasacji wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji. Ponadto obrońca I. R. wywiodła, że o ile „Sąd Najwyższy uzna, iż pozwalają na to zebrane dowody – o uniewinnienie oskarżonej od zarzucanego mu czynu”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacje nie zasługują na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności ocenione zostaną zarzuty kasacji sporządzonej przez obrońcę D. S.

Oczywiście bezzasadny jest zarzut przeoczenia przez Sąd Apelacyjny uchybienia zaistniałego w toku postępowania przed Sądem Okręgowym, w postaci nienależytej obsady Sądu (art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.). Obrońca oparł ten zarzut na treści uchwały Sądu Najwyższego z 17 lipca 2013 r., III CZP 46/13 (OSNC 2013, z. 12, poz. 135), nie zauważając, że odnosi się ona do delegowania sędziego do orzekania na stałe w innym sądzie bez zgody sędziego. Orzekający w rozpoznawanej sprawie sędzia T. B. wyraził zgodę na delegowanie do orzekania w Sądzie Okręgowym w P. (od 2011 r. jest sędzią tego Sądu). Był on delegowany z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości przez podsekretarza stanu na podstawie art. 77 § 1 pkt 1 i art. 46 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.) dalej u.s.p.

Zgodnie z uchwałą pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2007 r., BSA I-4110-5/07, ustawowe upoważnienie Ministra Sprawiedliwości do delegowania sędziego w innym sądzie (art. 77 § 1 u.s.p.) może być w jego zastępstwie (art. 37 ust. 5 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów, Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 199 ze zm.) albo z jego upoważnienia (art. 37 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy) wykonywane przez sekretarza stanu lub podsekretarza stanu (OSNKW 2008, z. 3, poz. 23). Natomiast Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 kwietnia 2010 r., Nr 35/10/BM w sprawie ustalenia zakresu czynności członków Kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Dyrektora Generalnego Urzędu nie stanowi przecież jedyne sposobu upoważnienia przez Ministra – sekretarza lub podsekretarza stanu – do podejmowania czynności. Ponadto omawiane

zarządzenie upoważnia do wzajemnego zastępowania się przez sekretarzy i podsekretarzy stanu w dokonywaniu wielu czynności, w tym kadrowych (por. § 2 ust. 2 pkt 7 i 8; § 3 ust. 2 pkt 4 i 5; § 4 ust. 2 pkt 4 i 5; § 5 ust. 2 pkt 5 i 6; § 6 ust. 2 pkt 4 i 5).

Chybiony jest również zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego, to jest art. 271 § 1 k.k., a to poprzez jego bezzasadne zastosowanie i zakwalifikowanie na jego podstawie czynów przypisanych D. S. w punktach 2, 3a, b, c, 6, 7, 8, 9, 11a, b, 12, 13a, b, c, 14, 15, 16 wyroku Sądu I instancji.

Stosownie do treści art. 433 § 1 k.p.k. sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach środka odwoławczego, a w zakresie szerszym o tyle, o ile ustawa to przewiduje. Sąd orzeka niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów w wypadkach opisanych w art. 439, 440, 455 k.p.k.

W apelacji obrońca D. S. nie sformułował zarzutu obrazy art. 271 § 1 k.k., w tej sytuacji autor kasacji nie wyjaśnia dlaczego podniesione dopiero w nadzwyczajnym środku zaskarżenia uchybienie miałyby obciążyć Sąd odwoławczy, w zasadzie kontrolujący wyrok Sądu I instancji „w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów”. W szczególności obrońca nie wskazał przepisu na podstawie, którego Sąd odwoławczy miałby się zająć omawianą kwestią z urzędu.

Zgodnie z treścią art. 519 k.p.k. od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie może być wniesiona kasacja. Zarzuty podniesione w kasacji pod adresem orzeczenia sądu I instancji podlegają rozważeniu przez sąd kasacyjny tylko w takim zakresie, w jakim jest to nieodzowne dla należytego rozpoznania zarzutów stawianych orzeczeniu sądu odwoławczego. Nie można ich więc rozpoznawać w oderwaniu od zarzutów stawianych orzeczeniu sądu odwoławczego, nie jest bowiem funkcją kontroli kasacyjnej ponowne – „dublujące” kontrolę apelacyjną – rozpoznawanie zarzutów stawianych przez skarżącego orzeczeniu sądu I instancji. Stwierdzenie zaś ich zasadności ma znaczenie wyłącznie jako racja ewentualnego stwierdzenia zasadności i uwzględnienia zarzutu (ów) odniesionego (ych) do zaskarżonego kasacją orzeczenia sądu odwoławczego

(por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 listopada 1996 r., III KKN 149/96, OSNKW 1997, z. 1 - 2, poz. 12). Dlatego wskazuje się między innymi, że jeżeli dopiero w kasacji sformułowano zarzut wadliwej kwalifikacji prawnej czynu przyjętej w wyroku sądu I instancji, to powinien być z nim związany zarzut naruszenia normy procesowej obligującej sąd odwoławczy do orzekania w tej materii z ewentualnym przekroczeniem granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów (por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 września 2002 r., V KKN 9/01, OSNKW 2002 z. 11 – 12, poz. 102). Obrońca nie przywołał w kasacji przepisu na podstawie którego Sąd Apelacyjny powinien z urzędu z przekroczeniem granic zaskarżenia zająć się oceną trafności kwalifikacji prawnej większości przestępstw przypisanych D. S. między innymi z art. 271 § 1 k.k. i art. 271 § 3 k.k. W konsekwencji zarzut ten jest chybiony.

Oczywiście bezpodstawny jest zarzut obrazy art. 91 § 1 k.k. Do kwestionowanej zmiany pkt. 3 wyroku Sądu Okręgowego doszło na skutek uznania za słuszny 15 zarzutu apelacji wniesionej na rzecz D. S. – obrazy prawa materialnego, to jest art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 115 § 5 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., przez uznanie w punkcie 3c części rozstrzygającej wyroku, że czyn przypisany oskarżonemu wyczerpuje znamiona przestępstwa z art. 294 § 1 k.k., podczas gdy zgodnie z zasadą stosowania ustawy obowiązującej w czasie orzekania, czyn ten nie nosił znamion przestępstwa opisanego w art. 294 § 1 k.k., albowiem wartość przedmiotu przestępstwa nie przekraczała 200.000 zł. Ten trafny zarzut apelacji spowodował stosowne zmiany wyroku Sądu Okręgowego zgodnie z art. 91 § 1 k.k., z którego treści wynika, że ciąg przestępstw tworzą przestępstwa popełnione w podobny sposób, w krótkich odstępach czasu, wyczerpujące znamiona tego samego czynu zabronionego. Tożsamość kwalifikacji prawnej oznacza, że nie składają się na ciąg przestępstwa kwalifikowane z różnych przepisów, w tym także z przepisów przewidujących podstawowe i kwalifikowane bądź uprzywilejowane typy czynów zabronionych. Dlatego trafnie Sąd Apelacyjny z ciągu przestępstw zakwalifikowanych między innymi z art. 294 § 1 k.k. wyeliminował przestępstwo, które nie nosiło znamion tego

przepisu. Postępowanie Sądu Apelacyjnego, zgodne z treścią art. 91 § 1 k.k., wbrew wywiodom kasacji nie mogło równocześnie obrażać art. 91 § 1 k.k.

Autor kasacji nie podał podstawy prawnej (nie znajduje jej też Sąd kasacyjny) do przyjęcia, że można uznać za ciąg przestępstw, czyny różnie kwalifikowane, zaś zakwalifikować go na podstawie przepisu łagodniejszego, to jest z art. 286 § 1 k.k. znajdującego się w kumulatywnej kwalifikacji każdego z czynów stanowiących uprzednio ciąg trzech przestępstw z pominięciem art. 294 § 1 k.k. występującego w podstawie prawnej dwóch przestępstw. Być może obrońca w ten sposób próbował zwrócić uwagę Sądu Najwyższego na ewentualne naruszenie przez Sąd odwoławczy zasady *reformationis in peius*. *Nota bene* zarzut naruszenia art. 434 § 1 k.p.k. zostanie oceniony w toku rozważań dotyczących kasacji wniesionej przez obrońcę I. R.

Obie kasacje w ślad za apelacjami kwestionują dokonaną przez Sąd Okręgowy, a zaaprobowaną przez Sąd Apelacyjny ocenę dowodów w sprawie oraz poczynione na ich podstawie ustalenia faktyczne. Dlatego Sąd Najwyższy dokona łącznej oceny zarzutu rażącej obrazy art. 433 § 1 k.p.k. (zarzut II kasacji obrońcy D. S.) oraz zarzutu rażącej obrazy art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. (zarzut 3 kasacji wniesionej w interesie I. R.). Analiza treści uzasadnienia zaskarżonego kasacją wyroku Sądu Apelacyjnego pozwala na jednoznaczne stwierdzenie, że Sąd ten ustosunkował się w wystarczający sposób do wszystkich zarzutów i wniosków apelacji wniesionych na rzecz skazanych D. S. i I. R., a następnie prawidłowo uzasadnił dlaczego zarzuty te ocenił jako niezasadne (z wyjątkiem trafnego zarzutu obrazy prawa materialnego art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 115 § 5 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 91 § 1 k.k.), który został uwzględniony przez Sąd Apelacyjny.

Kwestionowanie w kasacji, w ślad za treścią zarzutów apelacyjnych dotyczących błędnej oceny dowodów, aprobaty tej oceny przez Sąd odwoławczy oraz poczynionych na tej podstawie ustaleń faktycznych, świadczy o tym, iż autorzy kasacji w rzeczywistości zmierzają do kolejnej weryfikacji ustaleń faktycznych, tym razem przez Sąd Najwyższy. Tymczasem w postępowaniu kasacyjnym niedopuszczalne jest dokonywanie ponownej oceny dowodów oraz ustaleń faktycznych. Sąd kasacyjny może tylko zbadać, czy

Sądy obydwu instancji, dokonując ustaleń, bądź ich aprobaty nie dopuściły się rażącego naruszenia reguł procedowania, co mogłoby mieć istotny wpływ na treść wyroku.

Jak już wspomniano, Sąd Apelacyjny stosownie do treści art. 433 § 2 k.p.k. rozważył wszystkie zarzuty i wnioski apelacji obrońców, zaś w uzasadnieniu wyroku wskazał dlaczego zarzuty i wnioski uznał za zasadne, a w głównej mierze za niezasadne. Przy czym wymagany stopień szczegółowości rozważań Sądu odwoławczego uzależniony jest od jakości oceny dowodów dokonanej przez Sąd I instancji. Jeżeli ocena jest wszechstronna, pełna, logiczna i wsparta zasadami doświadczenia życiowego, a więc odpowiada w pełni wymogom nałożonym przez art. 7 k.p.k. (jak w rozpoznawanej sprawie), to wówczas Sąd odwoławczy zwolniony jest od szczegółowego odnoszenia się do zarzutów apelacji kwestionujących tę ocenę. W realiach rozpoznanej sprawy wystarczające było wskazanie istotnych powodów uznania zarzutów apelacji za niesłuszne bez zbędnego powtarzania zasadnych argumentów Sądu I instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 października 2007 r., III KK 120/07, Lex nr 322853).

Tak bardzo eksponowane przez autorów kasacji pewne rozbieżności, nieścisłości, czy zmiany w obciążających skazanych D. S. i I. R. wyjaśnieniach współoskarżonych i zeznaniach świadków, Sąd Apelacyjny w świetle doświadczenia życiowego trafnie ocenił jako efekt znacznej ilości podobnych działań zmierzających do wyłudzenia kredytów i świadczeń pieniężnych, a nadto wynik naturalnej skłonności do niedokładnego pamiętania zdarzeń, które „miały miejsce kilkadziesiąt miesięcy wstecz, gdyż zarzuty dotyczą okresu od lipca 2007 r. do 15 czerwca 2009.” (s. 83 uzas. SA). Analiza zeznań świadków Z. M., W. B. i P. B. została poprzedzona oceną ich wyjaśnień składanych w toku postępowania i prawidłowo Sąd Apelacyjny przypomniał, że pomimo początkowego zaprzeczenia stawianym zarzutom, świadkowie ci w toku śledztwa radykalnie zmienili swoją postawę i następnie konsekwentnie w toku postępowania przygotowawczego i postępowania sądowego przyznawali się do stawianych zarzutów, obszernie opisując swoją i współoskarżonych działalność przestępczą.

Fakt, iż zeznania niektórych świadków nie potwierdzają treści dowodów obciążających skazanych, wbrew wywodom kasacji nie dyskwalifikuje tych dowodów, gdyż Sąd Okręgowy trafnie wskazał i zaaprobował ten tok rozumowania Sąd Apelacyjny, dlatego zeznania wymienionych na wstępie świadków oceniono jako niewiarygodne.

Podkreślić należy, iż uznanie zarzutu odwoławczego za niezasadny nie oznacza braku oceny tego zarzutu przez Sąd odwoławczy.

Jak już wspomniano obrońca D. S. zaskarżył w kasacji także pkt VII (w rzeczywistości pkt VIII wyroku Sądu Apelacyjnego) dotyczący obciążenia skazanego kosztami postępowania odwoławczego oraz opłatą w kwocie 7.600 zł, jednakże nie podniósł żadnego zarzutu wobec tego rozstrzygnięcia. Sformułowanie zarzutów w skardze kasacyjnej ma szczególne znaczenie, gdyż Kodeks postępowania karnego wyraźnie podkreśla, że Sąd kasacyjny rozpoznaje kasację jedynie „w granicach podniesionych zarzutów” (art. 536 k.p.k.). Skarżący powinien zatem wskazać, jaki przepis prawa został naruszony oraz na czym *in concreto* polegało to naruszenie (art. 526 § 1 k.p.k.). Chodzi o wskazanie rażącego uchybienia mogącego mieć istotny wpływ na treść wyroku. Obrońca nie sprostął w tym zakresie wymogom art. 523 § 1 k.p.k. i art. 536 k.p.k., w związku z czym Sąd Najwyższy nie miał możliwości dokonania oceny czy słusznie Sąd Apelacyjny obciążył skazanego D. S. kosztami postępowania odwoławczego oraz opłatą.

Przechodząc do oceny kasacji sporządzonej na rzecz I.R., należy stwierdzić, iż chybiony jest jej pierwszy zarzut, obraży art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. poprzez „utrzymanie w mocy wyroku Sądu Okręgowego w P.” pomimo tego, że w chwili wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny w sprawie ... 53/13, czyny popełnione rzekomo przez I. R. w dniu 25 sierpnia 2008 r. (pkt 43 wyroku Sądu Okręgowego) oraz w dniu 18 września 2008 r. (pkt 44 wyroku Sądu Okręgowego), były objęte powagą rzeczy osądzonej z uwagi na treść prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 15 czerwca 2012 r. sygn. akt ... 309/10.

Rzeczywiście wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z 15 czerwca 2012 r. (...309/10), utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 6 grudnia

2012 r. (... 247/12) D.S. oraz I.R. zostali uznani za winnych tego, że w okresie od dnia 11 sierpnia 2008 r. do dnia 21 października 2008 r. w P., działając w krótkich odstępach czasu i w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, w ramach kierowanej przez D. S. zorganizowanej grupy przestępczej, działając wspólnie i w porozumieniu ze sobą oraz ze Z. M., K. M., P. B. i W. B., czyniąc sobie z popełnienia przestępstwa stałe źródło dochodu, przy użyciu wystawionych przez W. B., P. B. i Z. M., sporządzonych uprzednio w większości przypadków przez I. R. lub K. M. poświadczających nieprawdę oraz zawierających pisemne oświadczenia dokumentów, dotyczących okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania kredytów za pomocą wprowadzenia w błąd pracowników „B. Banku” S.A. w W. co do zamiaru i możliwości spłaty kredytów i tak:

- kredytu w rachunku bieżącym w kwocie co najmniej 500.000 zł, - kredytu inwestycyjnego w kwocie 2.443.700 zł, jakie miały zostać udzielone firmie „R. G.” sp. z o.o. oraz co do statusu prawnego przedmiotów, mających stanowić zabezpieczenie tych kredytów, usiłowali doprowadzić „B. Bank” S.A. w W. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości w postaci pieniędzy w kwocie łącznej co najmniej 2.943.700 zł, lecz zamierzonego celu nie osiągnęli z uwagi na nieprzedstawienie przedmiotu zabezpieczenia do oględzin, co skutkowało nieudzieleniem tych kredytów – to jest przestępstwa z art. 270 § 1 k.k. i art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 21 § 2 k.k. i art. 297 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i w zw. z art. 12 k.k. i za to skazani odpowiednio na kary 2 lat i 6 miesięcy oraz 2 lat pozbawienia wolności i stosowne grzywny.

Natomiast w rozpoznawanej sprawie w czasie popełnienia wyżej opisanego przestępstwa ciągłego, to jest w okresie od 11 sierpnia do 21 października 2008 r. I.R. została uznana za winną tego, że:

1. w dniu 25 sierpnia 2008 r. w P. i K., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, w zorganizowanej grupie przestępczej, wspólnie i w porozumieniu ze Z. M., D. S. i K. M., czyniąc sobie z popełnienia przestępstw stałe źródło dochodu, posługując się wystawionymi przez Z. M., K. M. i siebie, poświadczającymi nieprawdę oraz zawierającymi nierzetelne pisemne

oświadczenia dokumentami dotyczącymi okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania świadczenia pieniężnego, za pomocą wprowadzenia w błąd pracowników firmy „E. F. L.”, doprowadziła tę firmę do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 43.310 zł;

2. w tym samym czasie, miejscu i wspólnie z tymi samymi osobami, działając w zorganizowanej grupie przestępczej, czyniac sobie z popełnienia przestępstwa stałe źródło dochodów, posługując się wystawionymi przez Z. M., siebie i K. M. poświadczającymi nieprawdę oraz zawierającymi nierzetelne pisemne oświadczenia dokumentami dotyczącymi okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania świadczenia pieniężnego, za pomocą wprowadzenia w błąd pracowników firmy „E. F. L.”, doprowadziła do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 42.090 zł, to jest ciągu przestępstw z art. 271 § 3 k.k., art. 297 § 1 k.k., art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. 65 § 1 k.k., art. 33 § 2 k.k. oraz art. 91 § 1 k.k. skazana na karę roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywnę w liczbie 80 stawek dziennych w kwocie po 70 zł (por. pkt 43a i b wyroku SO).

Ponadto w punkcie 44 wyroku Sąd Okręgowy w P. uznał I.R. za winną tego, że w dniu 18 września 2008 r. w P. i W., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, w zorganizowanej grupie przestępczej, wspólnie i w porozumieniu ze Z. M., D. S. i K. M., czyniac sobie z popełnienia przestępstw stałe źródło dochodów, posługując się poświadczającymi nieprawdę dokumentami doprowadziła „E. F. L.” do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości w postaci pieniędzy w kwocie 488.000 zł, to jest winą przestępstwa opisanego w art. 270 § 1 k.k., art. 271 § 13 k.k., art. 297 § 1 k.k., i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 65 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i art. 65 § 1 k.k. skazana na karę 2 lat pozbawienia wolności i grzywnę w wysokości 180 stawek dziennych po 70 zł każda.

Kontrowersyjną i trudną w stosowaniu jest instytucja przestępstwa ciągłego opisanego w art. 12 k.k. Zgodnie z treścią tego przepisu dwa lub więcej zachowań, podjętych w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry

powziętego zamiaru uważa się za jeden czyn zabroniony. Czyn ciągły charakteryzuje się jednym, tym samym zamiarem obejmującym wszystkie elementy składowe. Nie spełnia kryteriów czynu ciągłego przypadek, w którym poszczególne zachowania sprawcy nie zostały objęte jednym, z góry powziętym zamiarem, takim samym w odniesieniu do każdego zachowania, lecz zostały dokonane z identycznym zamiarem, takim samym w odniesieniu do każdego zachowania, lecz nieistniejącym z góry, a pojawiającym się sukcesywnie przy podejmowaniu każdego kolejnego zachowania. Nie stanowi wypełnienia przesłanki podmiotowej określonej w przepisie art. 12 k.k. sytuacja, gdy sprawca dopuszcza się kilku zachowań z odnawiającym się w odniesieniu do każdego z nich zamiarem.

Autorka kasacji słusznie podkreśla, że zarzut naruszenia powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*) winien być podniesiony w sytuacji, gdy w innym postępowaniu prawomocnym orzeczeniem rozstrzygnięta została już kwestia odpowiedzialności karnej danej osoby za ten sam czyn. W rozpoznawanej sprawie chodzi o czyn ciągły charakteryzujący się, jak już wskazano podjęciem dwóch lub więcej zachowań w krótkich odstępach czasu, z góry powziętym zamiarem.

Zdaniem składu Sądu Najwyższego orzekającego w sprawie, skoro Sąd Okręgowy w P. prawomocnie ustalił, iż przestępstwa przypisane I.R. w pkt. 43a i b oraz 44 wyroku sygn. akt ... 193/10, nie zostały popełnione z góry powziętym zamiarem, czyli nie stanowią przestępstwa ciągłego, to mimo, iż zostały popełnione w czasie zaistnienia przestępstwa ciągłego przypisanego prawomocnie J.R. wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 15 czerwca 2012 r., sygn. akt. ... 309/10, nie zachodzi tożsamość tych czynów, a zatem nie doszło do naruszenia zasady powagi rzeczy osądzonej.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 21 listopada 2001 r., I KZP 29/01 (OSNKW 2002, z. 1-2, poz. 2), „Prawomocne skazanie za czyn ciągły (art. 12 k.k.) stoi na przeszkodzie, ze względu na treść art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. ponownemu postępowaniu o później ujawnione zachowanie, **będące elementami tego czynu**, które nie były przedmiotem wcześniejszego osądzenia”. Konieczna zatem jest spójność strony podmiotowej i sprawca,

przystępując do realizacji pierwszego składającego się na ciągłość zachowania, powinien działać w zamiarze obejmującym wszystkie zachowania objęte znamieniem ciągłości i taki kompleks zachowań traktowany jest jako jedna integralna i nierozzerwalna całość.

Zaprezentowane stanowisko przesądza o tym, że w sprawie, nie doszło do naruszenia zasady powagi rzeczy osądzonej, nie ustalono bowiem, iż skazana popełniła przypisane jej w poprzednio roztrzygniętej i rozpoznawanej sprawie czyny z góry powziętym zamiarem. Ustalona w sprawie postać zamiaru sprawcy stanowi element stanu faktycznego, zaś orzekając w trybie kasacji Sąd Najwyższy nie jest władny kontrolować treści ustaleń faktycznych dokonanych w postępowaniu, ani też dokonywać jakichkolwiek nowych ustaleń faktycznych, także na podstawie dowodów, które zostały w sprawie uprzednio przeprowadzone (por. wyrok Sądu Najwyższego z 26 czerwca 1996 r. II KKN 9/96, OSK 1996, z. 11-12, poz. 76).

Niesłuszny jest zarzut rażącej obrazy art. 434 § 1 k.p.k. oraz naruszenia konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok na skutek trafnego zarzutu obrońcy D. S. sformułowanego w pkt. 15 apelacji. Sąd Apelacyjny wyeliminował z opisu czynu przypisanego skazanej w punkcie 36 wyroku Sądu Okręgowego podpunkt c i uznał, że skazana dopuściła się dwóch przestępstw w warunkach ciągu przestępstw i na podstawie art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i art. 33 § 2 k.k. wymierzył jej karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywnę w wysokości 150 stawek dziennych, ustalając wartość stawki dziennej w kwocie 70 zł. Ponadto w miejsce roztrzygnięcia zawartego wcześniej w punkcie c uznał skazaną za winną przestępstwa z art. 271 § 3 k.k., 297 § 1 k.k., art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. art. 65 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i art. 33 § 2 k.k. wymierzył jej karę roku pozbawienia wolności oraz grzywnę w liczbie 50 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 70 zł.

Analiza konsekwencji prawnych wynikających ze zmiany wyroku Sądu I instancji wskazuje, iż w sprawie nie doszło do rażącego naruszenia zakazu *reformationis in peius*, gdyż Sąd Apelacyjny na skutek zmiany wyroku skazał I.R. za wcześniej przypisane już przestępstwa, w tym jedno z nich zakwalifikował na

podstawie przepisu przewidującego niższe zagrożenie karne. Nie zmieniono ustaleń faktycznych i nie orzeczono wobec skazanej surowszych kar pozbawienia wolności i grzywny.

Istnieje domniemanie zgodności z Konstytucją obowiązujących przepisów prawa. Stosownie do treści art. 437 § 2 k.p.k. jeżeli pozwalają na to zebrane dowody, sąd odwoławczy zmienia zaskarżone orzeczenie, orzekając odmiennie co do istoty. W omawianym zakresie Sąd Apelacyjny w zasadzie poprawił na korzyść skazanej tylko kwalifikację prawną jednego z przypisanych czynów. Nie doszło zatem do naruszenia konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania karnego.

W końcu oczywiście bezzasadny jest ostatni zarzut kasacji wniesionej przez obrońcę I.R. rażącej obrazy art. 433 § 1 k.k. w zw. z art. 440 k.p.k. i art. 57 § 1 k.k., albowiem Sąd Okręgowy, biorąc pod uwagę stosownie do treści art. 57 § 1 k.k., łącznie obie podstawy nadzwyczajnego obostrzenia kary wymienione w art. 65 § 1 k.k., oraz art. 91 § 1 k.k., wbrew wywodom kasacji nie stosował podwójnego nadzwyczajnego obostrzenia kary. W szczególności myli się autorka kasacji utożsamiając okoliczności obciążająco wpływające na wymiar kary z instytucją nadzwyczajnego obostrzenia kary, która prowadzi do zaostrzenia dolnej lub górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za dane przestępstwo, przykładowo: art. 64 § 1 i 2 k.k., art. 65 k.k., art. 178 § 1 k.k. w zw. z art. 173 k.k. i art. 174 k.k. W konsekwencji Sąd Apelacyjny, wbrew wywodom kasacji, nie obraził art. 57 § 1 k.k. w omawianym zakresie.

Biorąc powyższe rozważania pod uwagę Sąd Najwyższy oddalił obie kasacje.

O kosztach sądowych postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k., obciążając nimi skazanych. O wynagrodzeniu dla obrońców z urzędu za sporządzenie i wniesienie kasacji oraz obronę w postępowaniu kasacyjnym rozstrzygnięto na podstawie § 2 ust.3 i § 14 ust 2 pkt 6 i ust.3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, (t.j. Dz.U. 2013, poz. 461).

